

6. Чорна, І., Мельничук, Л., Татарин, О. Використання інтерактивних технологій в освітньому процесі під час викладання природно-математичних дисциплін. Молодий вчений. 2022, 6 (106), 61–64. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-6-106-13>
7. Kapp K. M. The Gamification of Learning and Instruction: Game-based Methods and Strategies for Training and Education, Pfeiffer, 2012. 154 p.

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА І ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ

УРЕНОВА А. С., КЛЕЄВСЬКА В. Л.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

a.s.urenova@student.khai.edu

Існуюча екологічна ситуація підтверджує необхідність негайної перебудови мислення кожної окремої людини і суспільства в цілому, формування екологічної свідомості та екологічної культури. Саме тому екологічна освіта і екологічне виховання мають стати пріоритетними напрямками в освітньому процесі [1]. Досвід Європейських країн демонструє можливість покращення стану навколишнього природного середовища, базуючись на принципах екологічної політики держави, високому рівні екологічної культури, активній позиції суспільства в природоохоронній діяльності. Але досягнення високого рівня екологічної культури є неможливим без впровадження екологічної освіти та екологічного виховання.

Згідно з Концепцією екологічної освіти України, «...підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства і природи (не насильство, а гармонійне співіснування з нею), повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України» [2].

Основною метою екологічної освіти є формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності.

Головні завдання екологічної освіти:

- формування екологічної культури усіх верств населення;
- підготовка фахівців-екологів для всіх галузей народного господарства;
- вдосконалення, узгодження і стандартизація термінології в галузі екологічних знань.

В основу екологічної освіти покладено принципи гуманізму, науковості, неперервності, наскрізності та систематичності.

Екологічна освіта є сукупністю таких компонентів: екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічна етика, екологічна культура. Кожному з цих компонентів відповідає певний рівень екологічної зрілості: від елементарних екологічних знань, уявлень дошкільного рівня до їх глибокого усвідомлення і практичної реалізації на вищих рівнях.

Екологічна освіта – організовані зусилля для вивчення особливостей функціонування природних середовищ та, зокрема, здатності людини керувати поведінкою та екосистемами для сталого розвитку та життя [3]. Екологічна освіта – це свідомий і планомірний розвиток знань про навколишнє середовище протягом усього життя [4]. Екологічна освіта – це тільки набуті людиною екологічні знання, надзвичайно важливим стає екологічне виховання особистості, яке передбачає формування у неї особливої екологічної моралі, етики взаємин людини з природою. Екологічна мораль і екологічна етика є глибоко гуманістичними за своєю сутністю, вони – найдієвіше чинники, що контролюють екологічну благополучність.

Вислів Антуана де Сент-Екзюпері із збірки нарисів «Планета людей» «Всі ми пасажери одного корабля на ім'я Земля, отже, пересісти з нього просто нікуди» має довести суспільству, що воно є невід'ємною частиною нашої планети, і все, що відбувається з нею, відбувається і з нами, її мешканцями.

Екологічне виховання – це вплив на почуття людей, їх погляди з метою підвищення свідомості, прищеплення дбайливого ставлення до природи, інтересу і заклопотаності екологічним станом і розвитку усвідомленої і моральної поведінки в природному середовищі. Екологічно освічена і екологічно вихована людина має розуміти, що природа – така ж жива істота, як і сама людина. Сили природи є великими, але, нажаль, обмеженими, і нерозумні дії суспільства можуть призвести до глобальних катастрофічних наслідків не тільки для навколишнього середовища, а й для людства. Саме тому надзвичайно важливо виховувати дбайливе, розсудливе ставлення до природи з наймолодшого віку.

Головними складовими системи екологічної освіти та виховання мають бути її формальна і неформальна частини. Одним з прикладів є відзначення щороку 26 січня всесвітнього дня екологічної освіти, що бере свій початок з Декларації Конференції ООН з навколишнього середовища 1972 року, яка окреслила необхідність критеріїв і загальних принципів, щоб запропонувати людям світу натхнення та вказівки для збереження та покращення навколишнього середовища [5]. Програмами ООН ЮНЕСКО та ЮНЕП було створено декларації, які окреслюють напрямки екологічної освіти: Стокгольмська декларація (1972 р.), Белградська хартія (1975 р.), Тбіліська декларація (1977 р.). На конференції ООН з навколишнього середовища в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), яка отримала назву Самміт Землі, було обговорено концепцію сталого розвитку і прийнято декларацію, в якій перераховано 26 принципів збереження навколишнього середовища, якими керуються і зараз. Саме тоді було підкреслено величезне значення екологічної освіти в реалізації стратегії виживання та сталого розвитку людства.

Існує багато позитивних прикладів реалізації концепції екологічної освіти. У шістдесятих-сімдесятих роках минулого століття Німеччина була однією з найбільш забруднених країн Західної Європи. Розвинена промисловість та величезна кількість підприємств безумовно позначались на стані навколишнього природного середовища. Вирішити цю проблему мало здобуття екологічної освіти кожним жителем Німеччини з раннього віку. У середині вісімдесятих років ХХ століття в ФРН було прийнято концепцію екологічної освіти, відповідно до якої юні громадяни починали здобувати таку освіту починаючи з дитячого садку. Навчання продовжувалося і в школі, де уроки екології було включено до програми протягом всього періоду навчання. Ця програма існує і зараз – дітей вчать роздільному збиранню сміття та інформують про те, як діяльність людини впливає на стан довкілля.

У Шотландії, Північній Ірландії, Бельгії, Люксембурзі в програмі початкової школи є обов'язкова дисципліна, на якій вивчають екологічні проблеми. Це «Заняття у Природі» в Шотландії, «Навколишнє середовище та суспільство» у Північній Ірландії, «Вікно у Світ» у Бельгії, «Вступ до науки» у Люксембурзі. На таких уроках діти вивчають питання охорони природи, а також екологічної етики. В Сполучених Штатах Америки та в Японії окремого предмету «Екологія» немає, однак природоохоронні питання розглядаються в

межах інших дисциплін. Також існують шкільні гуртки, літні табори, проводяться екскурсії екологічного спрямування.

Екологічна освіта є важливим процесом для усвідомлення суспільством своєї відповідальності за стан навколишнього середовища. Однак лише екологічних знань із захисту довкілля, якщо вони не втілюються на практиці, не достатньо. Екологічне виховання має вирішальне значення для підвищення свідомості населення в питаннях, пов'язаних з охороною природи.

Література

1. Екологічна освіта для сталого розвитку./ О. М. Мандрик, М. С. Мальований, М. М. Орфанова // Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування. Науково-технічний журнал, 2019, № 1 (19). – С. 130 – 139.
2. Про концепцію екологічної освіти в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>. (дата звернення 15.10.2023)
3. Екологічна освіта. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Екологічна_освіта.
4. Екологічне виховання молодших школярів. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-ekologichna-osvita-177608.html> (дата звернення 12.10.2023)
5. Всесвітній день екологічної освіти – чому важливо говорити про ековиховання не лише у цей день. URL: <https://mepr.gov.ua/vsesvitnij-den-ekologichnoyi-osvity-chomu-vazhlyvo-govoryty-pro-ekovyhovannya-ne-lyshe-u-tsej-den-2/> (дата звернення 15.10.2023)

ЕКОЛОГІЧНЕ СУСПІЛЬСТВО І СТАЛИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

СУНЬОВА Т. Л.

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

tanyasnva@gmail.com

Одночасно з розвитком міст збільшується негативний вплив на біосферу. Кожне місто – це штучне середовище антропогенного походження, складна урбоекологічна система зі своїми специфічними умовами, створеними співвідношенням природних факторів середовища. Гострота екологічних проблем переважної більшості міст світу спонукає до пошуку нових шляхів їх вирішення [1]. Необхідно розвивати екологічне мислення і поведінку населення на шляху до сталого розвитку, для того, щоб дбайливо й відповідально ставитися до навколишнього середовища [2 – 4].